

REPUBLIKA MAKEDONIJA
MINISTERSTVO ZA NAUKA

PREDLOG-PRIJAVA ZA FINANSIRANJE NA
NAU^NOISTRA@UVA^KI PROJEKTI
Obrazec OB-1*

NASLOV NA PROJEKTOT: "Procenka na hroni~nite periapikalni leziji pri konzervativen i operativen tretman (klini~ka, rentgenolo{ka, mikrobiolo{ka, pathistolo{ka i imunohemiska studija)"

NAU^NA OBLAST: Stomatologija - bolesti na zabite i endodontot

POTESNO PODRA^JE: Endodoncija

VID NA ISTRA@UVAWE: a) fundamentalno b) primeneto v) razvojno
g) soodvetna kombinacija

GLAVEN ISTRA@UVA^: Prof. d-r sci Miroslava Stevanovi}

INSTITUCIJA: JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar -Skopje

ODGOVORNO LICE NA INSTITUCIJATA: Prof. d-r sci Dragoqub Veleovski

DRUGI INSTITUCIJI-U^ESNICI VO ISTRA@UVAWETO: Institut za biologija - Prirodno - matemati~ki fakultet; Institut za mikrobiologija i parazitologija – Medicinski fakultet - Skopje

TRAEWE NA PROJEKTOT: 2000 od:

do: 2003

CENA NA ^INEWE NA PROJEKTOT: (vo denari)

a) za prva godina: 544.000,00
b) za cel period: 1.460.000,00

ADRESA NA PREDLAGA^OT: JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar
ul. "Vodwanska" br. 17 Skopje

telefon: 115 - 044 telefaks: 234-021

MESTO I DATUM NA PODNESUVAWE NA PREDLOGOT: Skopje, 18 maj 2000 godina

GLAVEN ISTRA@UVA^:

ODGOVORNO LICE NA USTANOVATA:

Prof. d-r M. Stefanovi} d-r sci
Veleovski d-r sci

Prof. d-r D.

1. **KRATKA SODR@INA NA PROJEKTOT:** *

* Obrazecot OB-1 se dostavuva vo tri primeroci

a) Na makedonski jazik

Hroni~nite periapikalni lezii kako produktivni vospalenija koi se karakteriziraat so akumulacija na inflamatorni kletki tipi~ni za hroni~no vospalenie, pridru`eni i so destrukcija na alveolarnata koska. Klini~kata manifestacija na vakvata lezija mo`e da bide razli~na, od asimptomna, do sostojba so burna klini~ka slika, ~esto od tipot na egzacerbacija.

So proektot se planira da bidat opfateni pacienti so verificirano postoewe na hroni~na periapikalna lezija na zabite, na voзраст od 20 do 45 godini. Rabotata }e se odviva vo dve paralelni fazi.

Ednata faza }e bide prospektivna studija, koja }e gi komparira rezultatite od izvr{enite endodontski terapii ili operativnite intervencii, klini~ki i rendgenolo{ki i toa vo period od edna godina kaj 100 pacienti so ovaa dijagnoza.

Vo vtorata faza }e bidat ispitani 80 hroni~ni periapikalni lezii, dobieni po operativen pat. Materijalot }e bide zemen od pacienti podeleni vo 4 grupi:

1 grupa. 25 slu~ai so inficirani korenski kanali, kade dotoga{ ne bila izvedena endodontska terapija, a postoji komunikacija so oralnata praznina.

2 grupa. 25 slu~ai koi prethodno, pred najmalku dve godini bile endodontski tretirani, no e evidentno deka endodontskata terapija bila neuspe{na.

3 grupa. }e se sastoi od 15 slu~ai, kade postoji hroni~na periapikalna lezija i pokraj endodontskata procedura na koja zabit bil podvrgnat pred najmalku dve godini, a spored site rendgenolo{ki kriteriumi se smeta za uspe{no i kade bi se o~ekovalo da postoji intakten periodoncium.

4 grupa. Kaj 15 slu~ai, pod strogo kontrolirani asepti~ki uslovi, }e bide izvedena bio-mehani~ka obrabotka i definitivna opturacija na korenskite kanali. Vo ovaa grupa }e bidat vkluceni golemi periapikalni lezii (>5 mm), a apikotomijata }e bide izvedena vo period od 2 do 3 meseci po definitivnata opturacija.

Kaj ispitanicite od site grupi }e bide registriran klini~kiot i rendgenolo{kiot naod. Materijalot zemen pri hirur{kata intervencija }e bide podlo`en na : mikrobiolo{ko ispituvawe, histopatolo{ka analiza i kvantitativno odreduvawe na interleukin 1-beta.

Mikrobiolo{ko ispituvawe. }e se sastoi vo kvalitativna i polukvantitativna analiza na

anaerobnite i aerobnite bakterii prisutni vo hroni~nata periapikalna lezija.

Histopatolo{ko definirawe na periapikalnata hroni~na lezija. Presecite }e bidat

analizirani na svetlosen mikroskop, i toa na obi~ni i polutenki preseci (0, 5 μ m).

Kvantitativno odreduvawe na interleukin 1-beta so pomo{ na ELISA metodot.

b) Na angliski jazik

Prilog br.1

2. KLU^NI ZBOROVI

a) Na makedonski jazik

bakterii, endodoncija, interleukin 1, kanalna obrabotka, klini~ka / radiografska studija, periapikalni lezii

b) Na angliski jazik

bacteria, clinical / radiographic study, endodontics,

interleukin 1, periapical lesion, root canal treatment,

**3. OPIS NA SOSTOJBATA I STEPENOT NA SOZNANIJATA VO SVETOT I KAJ
NAS VO OBLASTA, PODRA^JETO NA KOE PRIPA\A PROJEKTOT:**

Prilog br. 2

4. DOSEGA[NI REZULTATI OD SOPSTVENITE ISTRA@UVAWA:

Sopstvenite ispituvawa od ovaa oblast, mo`e da se ka`e deka se vo poskromni ramki, bidej}}i se vo pomali razmeri i ispituvani se samo neкои od poso~enite parametri.

Sepak poodelni delovi od predlo`enite ispituvawa uspe{no gi imame prezentirano na pove}e kongesi i me|unarodni sobiri.

**5. POVZRANOST NA PREDMETOT NA ISTRA@UVAWE SO DRUGI PREDMETI,
OBLASTI NA ISTRA@UVAWE**

Povrzanosta na na{iot projekt so drugi oblasti proizleguva od na{ite zacrtani celi koi odat vo prilog na podobro razbirawe na ovaa problematika, kako i determinirawe posoodveten terapiski priod i tretman, {to sekako e od polza kako za stomatologot od op{ta praksa, taka i za specijalistite od pove}e aspekti: endodontite, proteti~arite i specijalistite po oralna hirurgija.

6. CELI NA PREDLO@ENOTO ISTRA@UVAWE:

Cel na ispituvaweto od prospektivnata studija }e bide da se sporedat terapevtskite rezultati kaj zabite so hroni~ni periapikalni lezii, koi }e bidat izvedeni so endodonska terapija ili operativna intervencija; odnosno da se dade odgovor na pra{aweto koja od dvete metodi dava podobri rezultati.

Cel na paraklini~kite ispituvawa e da se prosledat osobenostite na hroni~nite periapikalni lezii vo relacija so endodontskiot status na zabite i toa od aspekt na komparativni klini~ki, rendgenolo{ki, patohistolo{ki, imuno - hemiski i mikrobiolo{ki podatoci.

So toa imame namera da go definirame i precizirame vlijanieto na endodontskata terapija.

- vrz patohistolo{kiot naod, kade }e se prosledat morfologijata, kletniot sostav, stepenot na inflamacijata, vaskularizacijata, rasporedot na kolageni vlakna, resorpcija na apikalniot cement i koli~ina na preostanat debris vo apikalnata delta.

- vrz mikrobiolo{kiot status preku kulturi zemeni od samata lezija intraoperativno, da se sporedat bakteriolo{kite karakteristiki na periapikalnata lezija i nivnata direktna i indirektna uloga vo manifestaciite na lezijata i vlijanieto vo promenite na histolo{kata, odnosno hemisko-imunolo{ka struktura.

- vrz koli~inata na interleukinite $il-1\beta$ vo lezijata. Inerleukinite se involvirani vo aktivnosta na koskeniot metabolizam, a $il-1\beta$ e silen stimulator na koskenata resorpcija. So imuno histolo{kata analiza se ima za cel da se odredi $il-1\beta$ aktivnost vo humanite periapikalni lezii.

7. O^EKUVANI REZULTATI OD ISTRA@UVAWETO:

Od rezultatite na ova ispituvawe bi o~ekuvale da se dobie pojasen prikaz na hroni~nata periapikalna lezija i toa za nejzinata struktura, soodnosot na inflamatornite i strukturalnite elementi, prisustvoto na bakteriite i imunolo{ata komponenta, osobeno zo{to site ispituvani parametri bi se dobile od edna ista lezija. Isto taka bi se dobilo odgovor na pra{aweto:

- dali visinata i kvalitetot na definitivnoto kanalno polnewe dava reperkusii vo periapeksot
- koi se pri~inite za perzistirawe na lezijata koga po site endodontski postulati bi trebalo da postoi intakten periodoncium
- da se odredat ranite reparatorni procesi (dokolku postojat) vo periapikalnata lezija kako rezultat na konvencionalnata endodontska terapija
- kakva e relacijata pome|u inflamacijata i infekcijata
- dali koli~inata na $il-1\beta$, kako medijator na koskenata resorpcija e povrzan so simptomatologijata na slu~ajot, so veli~inata na lezijata ili vidot na hroni~nata periapikalna lezija.
- Dali endodontskata terapija na zabite so hroni~ni periapikalni lezii dava rezultati sporedlivi so rezultatite postignati so hirur{kata intervencija (apikotomijata).

8. METODOLOGIJA NA ISTRA@UVAWETO:

Prilog br. 3

9. OSNOVEN PLAN NA ISTRA@UVAWETO I O^EKUVANI REZULTATI OD SEKOJA FAZA NA ISTRA@UVAWETO: *

Se predviduva proektot da se odviva vo poveje fazi:

1. Pribirawe na literaturni podatoci, utvrduvawe na metodologija na rabotata, izrabotka na anketni listovi i formulari.
2. Selektirawe na pacienti i izveduvawe na predvidenite terapevtski zafati.
3. Sobirawe na materijalot dobien pri operativnite intervencii koj je bide podolo`en na paraklini~ko ispituvawe i negovo konzervirawe do vremeto na izveduvawe na analizite. Vo ova faza se izveduva i mikrobiolo{kata analiza, kako i del od klini~kite i rendgenolo{kite isleduvawa.
4. Nabavka na reagensi, kitovi, no`iwa, boi za histolo{ki preseki i drug potro{en materijal, kako i izveduvawe na predvidenite patohistolo{ki i imunohemiski analizi.
5. Statisti~ka obrabotka na dobienite rezultati, nivno pretstavuvawe i donesuvawe zaklu~oci.

10. KORISNICI NA ISTRA@UVA^KITE REZULTATI, NA^IN NA PRENESUVAVE I PRIMENA NA ISTITE:

Dobienite rezultati i zaklu~oci od ispituvawata na predvideniot proekt je im koristat vo sekojdnevната praksa kako na op{tite, taka i na stomatolozite od site specijalnosti.

O~ekuvame deka je se dobie pojasna slika za reparatorniot potencijal na periodonciumot, {to je ima vlijanie i na doktrinarniot stav vo ova oblast.

11. ODNOS NA ISTRA@UVA^KITE REZULTATI SPREMA ZA[TITATA I UNAPREDUVAWETO NA @IVOTNATA I RABOTNATA OKOLINA, ODNOSNO KVALITETOT NA @IVOTOT:

So rezultatite od predlo`enoto ispituvawe smetame deka je pridoneseme za steknuvawe na dopolnitelni soznanija vo stomatolo{kata nauka, koja pak od svoja strana je gi ohrabri stomatolozite da gi so~uvaat zabite so formirana hroni~na periapikalna lezija. Ova bi zna~elo deka ekstrakcijata ili operativnata intervencija ne sekoga{ bi trebalo da bidat edinstveni mo`nosti za re{avawe na vakvite slu~ai.

* Po potreba upotrebete dopolnitelen list

2. ODNOS NA ISTRA@UVA^KITE REZULTATI SPREMA ODBRANATA:

13. MATERIJALNO-TEHNI^KI USLOVI ZA REALIZACIJA NA PROEKTOT SO KOI RASPOLAGAAT INSTITUCIITE-U^ESNICI:

Vo realizacijata na proektot }e se koristi raspolo`ivata oprema i instrumentariumot od slednite institucii:

- JZO Stomatolo{ki klini~ki centar: Klinikite za dentalna patologija i oralna hirurgija, Rendgenolo{koto oddelenie
- Institutot za biologija na Prirodno - matemati~kiot fakultet vo Skopje
- Institut za mikrobiologija i parazitologija vo Skopje

14. ME\UNARODNA DIMENZIJA NA PROEKTOT:

Predlo`eniot problem vo proektot e od me|unarodni razmeri i so realizacija na postavenite celi bazirani na principite na sovremenata endodoncija }e se pribli`ime do svetskite trendovi vo re{avaweto na problemot na parodontalnite patozi.

Svetskite iskustva govorat deka pogolemiot broj ispituvawa se vr{eni vrz eksperimentalni `ivotni. Dosega{nite ispituvawa koi se so mnogu pomal obem, vnanieto go naso~uvaat kon humanata populacija.

Tendencijata na na{eto ispituvawe e da se napravi korisen spoj me|u sekojdnevnata stomatolo{ka praktika i sovremenite nau~ni dostreli.

Proektot }e pridonese za z bogatuvawe na znaewata i razmena na iskustva od ovaa oblast. Se planira u~estvo na me|unarodni kongresi od obasta na endodontologijata, mikrobiologijata i patohistologijata.

15. GLAVEN ISTRA@UVA^-ODGOVORNO LICE NA PROEKTOT:

Ime i prezime: Prof. d-r Miroslava Stevanovi} d-r sci
Nau~no/nastavno-nau~no zvawe: Profesor na katedrata za bolesti na
zabite i
endodontot
Ustanova: * JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar

Objaveni trudovi vo poslednite 5 godini:

Prilog br. 4

Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:

- koordinator
- stru~ni soveti
- nadzor
- u~estvo vo sproveduvawe na zacrtanite celi

* Za penzioniraniot nau~en rabotnik pokraj ustanovata vo koja rabotel, da se nazna~i deka e penzioner

16. SORABOTNIK-ISTRA@UVA^ NA PROEKTOT:**Ime i prezime:** D-r Lidija Popovska m-r sci**Nau~no/nastavno-nau~no zvave:** Asistent na Klinikata za bolesi na zabite i endodontot**Ustanova:** * JZO Stomatolo{ki Klini~ki Centar**Objaveni trudovi vo poslednite 5 godini:****Prilog br. 5****Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:**

- Izbor na pacienti za endodontska terapija
- Izveduvawe na endodontskata terapija
- Distribucija na materijalot dobien pri operativnite intervencii
- Sledewe na klini~kite i rendgenolo{kite rezultati
- Stru~ni konsultacii so ostanatite u~esnici vo proektot
- Prezentirawe na rezultatite od ispituvaweto

As. d-r Lidiiija Popovska

 (Svoera~en potpis na sorabotnikot-
 istra`uva~)

 * Za sekoj sorabotnik istra`uva~ upotrebete dopolnitelen list

* Za penzioniraniot nau~en rabotnik pokraj ustanovata vo koja rabotel, da se nazna~i deka e penzioner

1. SORABOTNIK-MLAD ISTRA`UVA^ NA PROEKTOT:

Ime i prezime:

Ustanova: *

Nau~no-nastavna institucija na koja gi realizira postdiplomskite studii:

Godina na otpo~nuvawe na postdiplomskite studii:

Raboten naslov na magisterskiot trud:

Kratka biografija:

Poblizok opis na istra`uva~kite aktivnosti vo ramkite na proektot:

(Svoera~en potpis na sorabotnikot-mlad
istra`uva~)

* Za sekoj sorabotnik-mlad istra`uva~ upotrebete dopolnitelen list

* Se popolnuva za vrabotenite istra`uva~i

2. CENA NA ^INEWE NA PROEKTOT:

a) Anga`iranost na istra`uva~ite (vo broj na meseci):

ISTRA@UVA^	PRVA GODINA	VTORA GODINA	TRETA GODINA	VKUPNO
	meseci	meseci	meseci	
Glaven istra`uva~				
Prof.d-r.sci Miroslava Stevanovi}				
Sorabotnici- istra`uva~i				
1. Ass.d -r. Lidiya Popovska, m-r.sci				
2. Ass. Sa{o Panov,m- r.sci				
3.Ass. Maja Jordanova, m-r.sci				
4. Ass. d-r @aklina Cekovska, m-r.sci				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
Sorabotnici-mladi istra`uva~i				
1. Ass. d-r. C.Dimova				
2.				
3.				
4.				
5.				

VKUPNO				
--------	--	--	--	--

b) Neposredni materijalni tro{oci (vo denari):

VID	PRVA GODINA	VTORA GODINA	TRETA GODINA	VKUPNO
Potro{ena energija, materijali i surovini				
Patuvawe vo zemjata				
Patuvawe vo stranstvo				
Dnevnici, terenski dodatoci i drugi nadomestoci				
Anga`irawe na eksperti				
Proizvodni i neproizvodni usluzi (informati~ki, PTT usluzi i sl.)				
Odr`uvawe na nau~noistra`uva~ka literatura				
Nabavka na nau~noistra`uva~ka literatura				
Drugi tro{oci				
VKUPNO				

3. REKAPITULACIJA NA CENATA NA PROJEKTOT PO IZVORI NA SREDSTVA:

IZVORI NA SREDSTVA	PRVA GODINA	VTORA GODINA	TRETA GODINA	VKUPNO
Sopstveno u~estvo				
U~estvo na drugi institucii				
U~estvo na me unarodni institucii				
POBARUVAVE OD MINISTERSTVOTO ZA NAUKA				
VKUPNO				

4. SOGLASNOSTI OD DRUGITE INSTITUCII OD ZEMJATA, U^ESNICI VO ISTRACUVAVETO: *

INSTITUCIJA:

-Odgovorno lice na institucijata:

-Potpis na odgovornoto lice na institucijata i pe~at: _____

INSTITUCIJA:

-Odgovorno lice na institucijata:

-Potpis na odgovornoto lice na institucijata i pe~at: _____

INSTITUCIJA:

-Odgovorno lice na institucijata:

-Potpis na odgovornoto lice na institucijata i pe~at: _____

* Za u~estvo na institucii od stranstvo se prilo`uva posebna dokumentacija